

КОМСОМОЛ В УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Н. РОЗІН, В. КУРАШОВА

Продовження

II. НА РИШТОВАННЯХ П'ЯТИРІЧКИ

Затихли бурі громадянської війни. Країна, керована більшовицькою партією, в героїчному напруженні пройшла роки відбудовного періоду, щоб, виставившись на весь зріст, розгорнутися у всій величї й красі соціалістичної реконструкції.

Країну рабських темпів і відсталих форм господарювання перетворила стала воля партії, авангарду пролетаріата, в квітучий Радянський Союз — країну Дніпрельстанів і Магнітобудів, країну заможних колгоспів.

Блискача історія перемоги соціалізму в СРСР є в той же час історія Ленінського комсомолу, бо вся його діяльність нерозривно зв'язана з боротьбою за лінію партії, з боротьбою за побудову безкласового суспільства.

Одним з визначних етапів цієї історії — є етап „переходу від маузера до Маркса“.

Як відбито в літературі цей період переходу „від маузера до Маркса“, період переходу від гроз та бур громадянської війни до НЕП'у? Перші роки НЕП'у позначені активізацією і певним відживленням сільського куркульства і міської буржуазії, отого ненависного і особливо огидного після буремних військових років — гладкого „непача“, що про нього не в одній комсомольській пісні співалося —

„Стой буржуй
Стой, не сийай
Непман не страши,
Нос не задирай!“

отого, що йому —

„непману в рожу
ракету запустили“

перші роки НЕП'у, позначені „малими ділами“ великої справи будівництва соціалізму (кооперація, державна торгівля — „краскупи“ — красні купці — такий існував у свій час термін), поступове відродження промисловості, введення до ладу одним по одному заводів та фабрик, відродження сільського господарства, напружене відвоювання позиції за позицією у розрухи, руїни; перші роки НЕП'у, позначені не розкотистими громами гармат та чітким татаканням кулеметів, а напруженою щоденною кривавою й безкровною боротьбою за зміцнення Радянської влади, за відродження зруйнованого господарства, за підготовку останнього нищівного удару решткам куркульства і міської буржуазії, роки, що в них — величезна, справді героїчна конденсована сила геніальної Ленінської тактики — „відступу для наступу“, — життя і боротьба комсомолу за проводом партії в ці перші роки НЕП'у не знайшли широкого відображення в українській літературі.

На перших порах, роки непу в літературі позначилися, сказати б — „припадками“ анархічного, дрібнобуржуазного протесту.

— Я не знаю, хто кого морочить —
„писав В. Сосюра—

Але я б наган у руки взяв,
І стріляв би в кожні жирні очі
В кожному шляпу б і манто стріляв...

У нього ж — уява про радянське, — а як на Сосюру — непівське місто —

Авто і трамів бій —
мені од них так жутко
Навколо шум юрби —
непмани, проститутки...

Характерно, що саме комсомольські виплекані й виховані комсомолом поети та письменники, найгостріше в своїй творчості повстали проти нот занепадництва, дрібнобуржуазної „туги“, бульварщини й богемщини, що позначилася на творчості деяких письменників.

Саме Усенко може й не так уже вдало, але цілком правильно відповідав Сосюрі

Не стріляйте ж у манто,
Ах, пожалуйте дам.
Тож ідіотки цього часу
Не вішайте самі на бантинах...

(„Слово з дискусії. Поетам“)

Саме Усенко дав у своїх поезіях прекрасну романтику комсомольських буднів, комсомольських буденних справ — захист молодого наймитства, сельбудівська, лікнепівська робота — оті всі деталі боротьби комсомолу за культурне радянське село.

Саме Леонід Первотайський, поет і письменник, що в ньому Ленінський комсомол знайшов чи не найталановитішого, найчутливішого виразника й спільця своєї боротьби, своїх боїв, дав у своїх оповіданнях і повістях — про них мова трохи нижче — показ героїчної боротьби й роботи комсомолу років великої відбудови.

Але — вернімося до нашого твердження про те, що життя й боротьба комсомолу в роки відбудовного періоду не знайшли широкого відбиття в українській радянській літературі.

Деякі письменники не відчували пульсу життя комсомольського того відбудовного „непівського“ періоду, не бачили шляху безупинного виростання комсомолу і в цей період, його величезної роботи на підприємствах, на селі, його боротьбу за бронь, за ФЗУ, за виховання нових кадрів робітничої молоді, за захист наймитства.

Досить сказати, що досі в українській літературі немає твору про ФЗУ,

про ФЗУ, що виховувала зовсім нові взаємини між молодим і старим робітництвом, що зовсім по новому виховувала робітничого підлітка.

Шлях робітничого підлітка через визиск, через побой п'яного майстра, через страйки — до активної революційної підпільної роботи — нам відомий з літератури, хоча б з прекрасного роману Горького — „Мати“.

А хіба менш цікавий, менш хвилюючий для письменника шлях робітничого підлітка через ФЗУ — до комсомолу, до інженерства, до активної боротьби за соціалізм? Цей „шлях“ прокладено в житті. Його належить „прокласти“ в літературі її майстрам та інженерам.

Саме література про комсомол періоду непу позначена такими, вже згадуваними раніше, творами, як „Гармонія та свинущини“ Тенети, „Золотий павучок“ і „Сурми“ Донченка, „Визволення“ Копеленка, „Де-факто“ Кундзіча тощо, творами, що паплюжили комсомол, твердячи про його розбещеність, тупість, некультурність, про його переродження в умовах непу.

„Програмові“ комсомольці з душою паперовою, стократ пропечатаною, пронумерованою, заштампованою й зареєстрованою, комсомольці-кар'єристи, тупі „практики“, підлабузники, комсомольці, що їх душі, за порадою автора, треба „спалити к чортовій матері“ — ось Кундзічове уявлення про комсомол періоду непу. Комсомольці, що нічого крім розпусти й розбещеності не знають, що нічиміншим і не займаються, що лише на цій любовній проблемі ламають списи й голови — ось уявлення про комсомол періоду непу в цих згаданих щойно творах.

Ворожий, наклепницький, неправдивий, викривлений показ комсомолу періоду непу маємо в багатьох творах. Як нова людина виростала в комсомолі тих „непівських“ часів, як нову цю людину, в умовах класової боротьби, комсомол виховував, очищуючи її від лепу старого, того деякі письменники не бачили, не відчували.

Щоб покінчити з цим, зупинимось ще коротенько на розгляді твору про

комсомол суто Ваплітянського виробництва, на розгляді твору Епіка — „Непія“.

Просто величезне здивовання викликає отой „пожирающий“ спілницю „дівчини з чужого табору“ комсомольський активіст Марко.

Безсила його кохана, ніжна й мила дружина Оля, безсилі його друзі комсомольці, безсила вся комсомольська організація в боротьбі з чарами Ріти — отой прекрасної дівчини з чужого табору.

І просто іронічно, навіть по знущальному, а не скорботно як то хотілося б авторові, звучать такі прикінцеві рядки повісті.

„Схилився на холодну цеглу в риданні, став на коліна й важко вдарився просто головою в німу холодну стіну.

Так лежав він довго під стінами на смітнику...“

Зі смітника притяг Епик якогось — мало сказати безхребетного обивателя — посадив його на стілець секретаря окружному комсомолу й виголосив — дивіться, як під чарами молоді непманки перероджується комсомольський активіст!..

І суть не лише в тому, що це — абсолютно неправдиве, надумане, нудне, нетипове для комсомолу „жизнеописание“ комсомольського активіста, суть ще й у тому, що авторові симпатії не лише на боці маленької Ля (Маркової дружини), а й цілковито на боці цього „страждующего юноші“..

Вона була колись модна — ця тема про прекрасну Далілу з чужого табору, що покоряє стриженого Самсона з комсомольським квитком у кишені.

Демонструючи свій протест проти неприступності цієї Даліли, писав колись Уткін —

„Сколько стоит

Ваша гордость

Цену — вашему величию!“

Відповідаючи йому писав Жаров у віршах „красивой девушке“, що таких, мовляв, „лахудр“ —

„Ми девушками не считаем“.

Тут уже ставилося під сумнів багато чого і навіть краса прекрасної Даліли.

І потрібна була трохи не спеціальна експертиза, щоб внести ясність — чи ж справді така вже чарівна дівчина з чужого табору, чи може й ні...

„Девушка чужого стана

Ты меня не бойся

Я тебя не с'ем

И совсем я уверять не стану.

Что ты не девушка совсем“ —

писав Безименський.

А Артем Веселий категорично і безапеляційно вкладав в уста комуністові такі слова

— „Лярви! — (это о буржуях) — Почему все хорошие бабы в их лагере. У нас которую не возьми — или кривобока илу кривороты — крокодил крокодилом“.

Ця, модна в свій час тема про чарівну Далілу і бідного комсомольського Самсона, в сугобо скорботних тонах відбита в „Непії“, цілком об'єктивно кажучи, вона паплюжить комсомол.

Недостиглий плід тоді ще такі молодого автора, плід Ваплітянського виробництва, просто кажучи — був гнилий. Бо при всьому бажанні, цю повість не можна прийняти навіть за заклик —

„Самсоны —

Не будьте с женщинами сонны“¹),

ані за заклик до комсомольців — будьте обережні з „непійками“ — вони хитрі, — сучі дочки, — це ж скорбний зойк про „перерождающихся“ в „атмосфері непу“ комсомольців, про безперспективність комсомолу в умовах непу.

Хіба гістеричний горбань Сашко, що й за словами автора ввесь час гістерично кричить — „непія“, „геть непаців“, чи холуй Завєко, чи ще кілька окружкомівських чиновників репрезентують справжній комсомол?

Уже й на той час „Непіям“ та „Свишникам“ з гармоніями й „без оних“ — протистояли твори комсомольських письменників і поетів, що відчували краще й глибше, „чим живе“ комсомол.

Фаланга наймолодших письменників, письменників-комсомольців в противагу анархічному дрібнобуржуазному протестові проти непу, в противагу за-

¹ За Емілем Кротким.

непадникам, що часто-густо переростали на виразників настроїв ворожих, відживаючих елементів, в протидію культивуванню „песимізму“—принесла з собою в літературу молодого оптимістичне, радісне, часом навіть—юнацько-задористе сприйняття нашої дійсності.

У комсомольських письменників, у фаланги наймолодших, найяскравіше відбилася глибока впевненість у перемогі справи соціалізму, їх органічна злутюваність з ленінським комсомолом дала їм можливість відчувати велич і значіння тих, здавалося б, „малих“ справ комсомольських у цей період, вони бачили, куди прослалися шляхи революції.

Може й не з цілком достатньою майстерністю написані, бо це були часто-густо твори початківців—ці твори все ж служили й можуть і надалі служити виразниками дум, настроїв, інтересів комсомолу відбудовного періоду. Тут можна назвати хоча б оповідання Первомайського—„За політику партії“, „Комса“, повість „Плями на сонці“, низку поезій Павла Усенка—„Перекидка“, „Фабзавучна“, „Лист“, „Од моїх листів“, „Батрак“, „Я батрачка“, „Зустріч“, „Наша робота“, „Будні“ і т. д. і т. д., поезії Голованівського, Крижанівського, Шеремета, Гончаренка тощо. Не всі поезії цих товаришів своєю майстерністю, своєю художньою зрілістю—однакові. Деякі з них на рівні дуже невисокому і тому їх ідейна сила знижена, незначна, але в переважній їх більшості—це бадьорі пісні про комсомол про його щоденну боротьбу за соціалістичне будівництво.

Щоб не займатися довгим цитуванням (бо з поезій, приміром, Усенка можна б чимало яскравих цитат про комсомол періоду непу навести), процитуємо лише два його вірші—„Будні“ та з найраніших, ще року 22-го писаний—„Наша робота“,—що хоч і не дуже досконало зроблений, але надзвичайно влучно охоплює основні мотиви життя комсомолу тих часів.

„В млу минулих боїв

Зник бандит.

З кожним часом зникає недоля

І ми пісню співаєм нову,

Коли йлемо до них,
Коли спільно будуємо волю.

Ми чекаємо співу гудків
Переріжете горби залізницею
По задумі весняних садків
Вдарте політ-освітньою кригою!“

І теж відчуття відбудовних боїв комсомолу в поезії „Будні“, коли поет говорить про смугляву Олянку, що йшла—„в затуманену непом даль“ в роздумі—„стать на яку дальню путь“?

І поет відповідає—

„Ти відновляла завод.
Потекли соковиті меді
У артерії стиглі країни,
Бачиш тепера ти:
За машиною йде машина
Ниви овимо й яро.
Хиляться чорні хрести
На розвиднені спілі далі
Йдеш полуднева ти“.

Комсомолець Гриць з першого оповідання Первомайського „Комса“, що „за свободу бився“, що в нього під лівим оком шрам од бандитської кулі—перехід до непу сприймає, як поразку, як відступ і, так сприйнявши його, починає відриватися від комсомолу. „Старовина вертається“—здається Грицькові.

Первомайський не боїться цих тверджень комсомольця, що „бився за свободу“, він гостро й сміливо відбиває ці часи. Ось сестра Грицькова розповідає йому про страйк на приватному підприємстві:

„... От фабзавкомець йому й каже, пузатому нашому: не хоче, каже, збільшити ставку на перший розряд—не треба, ми застрайкуємо. Я як почула! Грицю—та це ж так, як до революції, і я—забастовщиця. А тепер можна страйкувати?“

Певне відживлення капіталістичних елементів бачить письменник, але він бачить і ту гостру класову боротьбу, що точиться в країні він бачить нові будинні соціалістичні парості, що перемагають.

Як велика справа, як справа партії постає перед комсомольським сільським осередком завдання зміцнити кооперацію і в ім'я цієї справи гине комсомо-

лець Сеня Маринований (Оповідання— „За політику партії“).

У повісті „Плями на сонці“, Первомайський переродженцеві Нечипоренкові, людині, що в умовах непу розкладалася, розійшлася з життям комсомолу — протиставляє життя й боротьбу осередку провінційальної друкарні, протиставляє активного, що просто горить на роботі, раціоналізатора, секретаря комсомольського осередку — Белкіна.

Міщаночці, яка твердить про відсутність великих ідей, великих проблем у робітництва, відповідає Белкін:

— Дурниці! Хто ставить таку проблему, як всесвітня революція? — Робітництво!

Підносячи свою ідейну боездатність в щоденних боях за розвиток соціалістичних елементів, за витіснення з усіх позицій непманства й куркульства, набираючись більшовицького гарту, викидаючи з свого здорового більшовицького організму все нестійке, переродженське, вороже — зростає лєнінський комсомол в часи непу, готуючи себе до нових, ще більших, ще запекліших, боїв.

І, звичайно, не лише юнацько-задористі (і часом поверхові) вірші та оповідання про неп, не лише просто дзвінко-оптимістичні твори про комсомол цього періоду, маємо й глибоке усвідомлення того, що неп — є опріч усього й хороший іспит для кожного комсомольця.

„Треба неминуче — говорить Леонід Первомайський — іспит витримати й пройти крізь осінню мряку з рум'янцем молодості на щоках“.

Обминаючи окремі нетипові, випадкові зриви в окремих комсомольських письменників у висвітленні часів непу (приміром, мотив „неприйняття“ міста в поезії Гримайла) — ми можемо сказати, що комсомольські поети й письменники з цим рум'янцем молодості на щоках прийшли до часів більшовицької п'ятирічки, щоб ще вище, звитяжніше піднести пісню про героїчний лєнінський комсомол.

Комсомольця-бійця громадянської війни, комсомольця-організатора збору продрозверстки й продподатку, замінив

комсомолець-організатор соцзмагання комсомолець-тракторист, інженер великого заводу, бригадир колгоспної бригади.

„Ми,
що не встигли стати до бою,
Республіко.—
Сили всі наші тобі,
На Дніпробуді,
Турксибі
В забій
даєм не легкий
будівничий
бій.
Ми,
що не встигли
правити танком
лиш через молодість,
не через л'як,—
трактором
в більшовицьку атаку
кинулись
на
колгоспні поля.“

Кожний із нас
забойщик,
токарь,
поет,
робітфахівець,
тракторист—
високовольтним
наснажений током
знає чудове гасло:
борись!“

так характеризує поет Первомайський нове покоління комсомолу, що зростає і виховується на риштованнях п'ятирічки.

Віддана робота і боротьба комсомолу на будівничому фронті, нарешті відомі всьому Союзу постаті комсомольців-героїв трудового фронту — не змогли не вплинути на творчу наснаженість радянських поетів і письменників, подати їм прекрасний матеріал для відбиття образу молодої людини нашого часу в літературі.

У боротьбі з ворожими трактовками комсомолу в літературі, в боротьбі за правильний показ обличчя комсомолу, правильний показ образу позитивної молодої людини нашого часу — велику роллю відіграла фаланга комсомольських поетів і письменників. Разом з такими пролетарськими письменниками, як Кулик, Микитенко, Кириленко — комсомольські поети і письменники, Первомайський, Голованівський, Усенко,

Крижанівський, Шеремет, Гримайло, і інші виступають у літературі з позитивним показом комсомолу в плані відбиття його ероїки і боротьби.

Визначним у поведінці позитивного героя нашої доби є його соціалістичне ставлення до праці, його участь у процесі класової боротьби. Цілком зрозуміло, чому наші пролетарські письменники, в показі комсомолу йдуть лінією наголошення саме на моментах виробничого життя комсомолу, лінією підкреслення саме його непримиренності до класового ворога.

Така настанова безперечно не значить, що повинні ігноруватися інші питання побуту і поведінки комсомольця, приміром, любов, дружба, навпаки саме в такому плані вони знаходять своє найкраще розв'язання: приміром „Справа честі“ Микитенка в основі має розробку проблеми соціалістичного ставлення до праці. Але в процесі розроблення цієї теми автор також показує і динаміку культурного зросту пролетаріату, наростання соціалістичної психології в свідомості людини.

Тут ми маємо цілковите заперечення буржуазних літературних канонів, що в центрі твору ставили особисті переживання героїв, відгороджуючи прагнення і переживання героя від його соціальної практики.

Лінією заперечення буржуазної поезії, лінією заперечення її змісту й форми йде і комсомольська поезія. На сьогодні вже можна говорити про створення такої комсомольської поезії, що знайшла прекрасні форми для відбиття специфіки комсомольського буття в широкому розумінні, для відбиття кипучої енергії і творчої радості комсомолу.

Цілком зрозуміло, чому пролетарський письменник, поставивши собі завдання подати образ комсомолу часів реконструкції — не може обійти ролі комсомолу на вирішальних ланках соціалістичного будівництва.

Такі події в історії Ленінського комсомолу, як Всесоюзний похід за оволодіння техніки, масові мобілізації на Донбас, героїчна робота на новобудівлі, боротьба за колективізацію села — як типові виявлення ідейної суті

комсомолу, ввійшли також і в літературу.

Прорив на вугільному фронті... „Всесоюзная кочегарка в опасности“. Заклик партії до комсомолу — і вся організація кращї свої сили кидає в Донбас... Вагони на станціях переповнені молоддю. Мобілізаційні пункти в райкомах. Всією організацією проводи тих, хто від'їжджає. Героїчна боротьба молодих шахтарів за ліквідацію прориву — все це нагадувало незабутні роки, коли цілі комсомольські організації саомобілізувалися на військовий фронт.

Ці ж події стали тим творчим матеріалом, що лїг в основу кращїх творів радянських письменників про комсомол. Вони наснажували твори комсомольських поетів пафосом боротьби, лірикою нашої доби.

„Пісенна зустріч“ Первомайського відбиває комсомольський ентузіазм, що ним відповіла комсомолія на заклик партії, той молодечий захват і радість, що з ним іде наша героїчна молодь на найважчі, найвідповідальніші ділянки роботи:

„Ішли два комсомольці,
категоричні хлопці
з села в робітничий Донбас.
Ішли та співали,
про те вони співали,
яка в нас висока доба.
О, кому не схопити нашу добу;
— раз — Дніпробуд,
— два — Тракторбуд,
— три — Донбас,
висока,
висока,
висока доба!“

Енергійним, бадьорим настроєм, навіть деякою молодечею задористістю проїнята вся поема Гримайла „Вугільна барикада“. Писана саме в дні масової мобілізації комсомолу на вугільний фронт, поема несе на собі відбиток тривожно-радісного настрою, що ним проїнято почуття молодих шахтарів.

Радість — від того, що довіру партії комсомолу повинен виправдати сам він — мобілізований. Тривога, щоб не осоромитися зразу на новій роботі — шахта ж бо для новака ще не опанована галузь. Проте, впевненість пермагає, звідси той мажор, та молодеч

завзятість, що ним пронизана вся поема,
що передається в ритмі і темпі.

„З колгоспів
радгоспів,
округ..
Через:
Дніпро,
Волгу - матушту,
Буг..
Од міст
Од сел,
Од столиць..
Дзвенять і вирують
шляхи залізниць.
З довкола
степів і заток:
„Ідеш товаришу?“
„Єдеш браток?“
Дех!
Ах!..
І тремтить,
неначе птах
бадалайка у руках,
Д'ех!..
Ах!..“

Поет зумів передати те напруження,
те бажання перемоги, що ним відклик-
нувся комсомол на заклик партії —
вивести Донбас з прориву.

У роки реконструкції — боротьба за
вугілля, за метал найважливіший, най-
передовіший фронт. Тому комсомол, як
і завжди, в перших лавах. Як і завжди,
на заклик партії комсомол відповідає
дією.

„Нервово, тривожно Донбас
захлинається в даль гудками:
Зумієш узяти час
міцними руками?..
Комсомоле, з усіх дорог
питання до тебе щоденне:
змиєш ганебне тавро
прориву тавро — з мене?..
А у відповідь
із вибою
нервово дзвенять молотки.
Так!
Ми не зрадімо бою!
Так.
Переможемо таки!“
(„Вугільні барикади“ Гримайла)

„Щоденник бригадира“ Щеремета —
розробляє цю ж тему. Всю поему про-
низують основна настанова:

„Комсомол —
значить
наступать.
Комсомол —
значить
перемога“.

У поемі передано ту велику увагу,
що віддає комсомол вугільному фронту,
ту відданість партії, що її на ділі до-
вів комсомол. Кращих представників
спілки виряджали осередки далеких сел,
хуторів, міст і столиць Союзу. Не від-
ставали й дівчата. Ось образ дівчини
комсомолки, що рішуче заявляє:

„Остілки — оскілки
я дівчина тільки —
мобілізую себе
коногором.“

Дорожче сестер цінуюмо ми
і любим своїх комсомолок“.

Ні, це не лише слова поета, це прояв
тієї глибокої уваги й любові, що з нею
ставляться робітники до наших героїч-
них дівчат-комсомолок, які в шахті, на
бетоні, на рихтуванні працюють разом
з своїми товаришами.

Кращі твори пролетарських письмен-
ників розбивають ті теорії буржуазних
літературознавців, які твердять про те,
що, мовляв, на конкретному матеріалі
сьогоднішнього дня не можна збуду-
вати дійсно-художніх творів, бо, мовляв,
матеріал ще не відстоявся. Безсиле
копіювання випадкових фактів, позна-
чає штампом бездарності цих послі-
довників „літератури факту“.

Ми бачимо, як комсомольські поети
Усенко, Первомайський, Крижанівський,
Гримайло, беручи конкретні факти бо-
ротьби комсомолу, підносяться до ти-
пових узагальнень, до відтворення ба-
гатогранного образу комсомолу.

„Ровесники п'ятирічки“ Первомай-
ського — водночас є промова на VIII з'їзді
ЛКСМУ і в той же час високо-худож-
ній синтетичний твір.

Поет зумів відтінити провідне в ком-
сомолі, показати роботу комсомолу на
основних ланках будівництва і класової
боротьби, зумів у форму поєми влити
пафос і енергію нашої доби.

Це тому, що поет належить до тих
творців художнього слова, що всією
своєю творчістю йдуть поруч з партією,
поруч з комсомолом, що вміють

„... пісню підняти, як прапор,
вгору
і за нею йти,
і горіти нею

Робота комсомолу на вугільному фронті, образ молодого героя нашого часу, знайшли своє позитивне відбиття, і в одному з визначних творів радянської драматургії — „Справа честі“ Микитенка.

Шлях молодого комуніста — інженера Орди — це є шлях зросту рядового комсомольця. Коногон донбаської шахти, закінчивши технічний ВИШ, повертається на шахту озброєний науковою технікою.

На сьогодні це вже є типово явище, бо кадри радянської технічної інтелігенції великою мірою складаються з молодих робітників, що закінчили вже нашу радянську школу.

Кадри нової пролетарської технічної інтелігенції, опанувавши найпередовіші дані науки, давно знищили монополію на технічну науку буржуазної інтелігенції.

Та деякі письменники продовжують плентатися в хвості подій, продовжують ще і на цей час монополію на технічну науку віддавати в концесію старій інтелігенції.

Так, Смілянській у своєму „Мехзаводі“ на вирішальних ділянках виробництва розставляє класово-ворожі сили, а комсомольців примушує сліпо спостерігати шкідництво.

Микитенко стверджує новий образ молодого пролетаря, що в його руках найновіші досягнення техніки. Ця людина найтісніше зв'язана з партією, з своїм класом — тому в її руках техніка — не сума механічно-засвоєних, застиглих знань.

Техніка в руках комуніста жива, вона перетворюється на блискучі винаходи, на нечувані темпи і числа.

Інженер Орда, повернувшись на шахту, застосує систему безперебійного ме-

ханічного видобутку вугілля. До пере-
моги над старою консервативною си-
стемою він приходить разом з партійною
організацією, разом з комсомолом.

„Ти виріс разом з нами, на цих шахтах. Отаким тебе знаємо. Ти, значить, шахтар — плюс теорія. І от бюро загально-шахтного партійного комітету доручає тобі: йди, здійсни. Знай, що в тобі зараз сила всього класу. Значить іди сміливо. Це буде наша відповідь усім Моховим, що хочуть „рятувати“ революцію, одрізавши від неї п'ятирічку“ —

Говорить Орді секретар шахтного осередку Вершичора.

Образ інженера Орди абстрагований від нашої дійсності. Тисячі героїв висуюють із своїх лав пролетаріат і колгоспне село. Карташови, Марусіни, Ізотови — не поодинокі, вони найтісніше зв'язані з своїм класом, йому віддають вони свій розум і енергію.

„Як це сталося, товариші? Вигадав я своїм „геніальним“ розумом цю систему. Чи з повітря взяв. Н те ні друге.

Ось (показує на Красносівку). Ось (на всіх шахтарів) хто мене на штовхнув на цю думку. Ясно. Телеграф гуде нею. Вітер її несе з півночі на південь, з республіки в республіку. По всьому союзу... Сама революція наштовхує на нове“

просто і переконливо звучить промова інженера Орди.

Хоч сама тема про молодь, про комсомол не є в п'єсі основною, проте образи інженера Орди, молдаванки Кармануци, Соколовського — є зразком молодого комуніста, комсомольця, в його ставленні до праці, як до справи честі.

Наростання соціалістичної свідомості кардинально змінює і психологію сучасної людини. Формується нова людина, позбавлена старих дрібновласницьких тенденцій, нові норми класової поведінки глибоко усвідомлюються, стають невід'ємною рисою характеру.

Проте, ми бачимо, як письменники буржуазного табору під маскою радянської літератури культивують у своїх

героїв саме риси старої рабської психології, як наві'язують вони нашій молоді свої буржуазні смаки.

Про це намагання буржуазних ідеологів вплинути на нашу молодь—говорив Ленін у своїй промові на 3-му з'їзді РКСМ так:

„Одне з найбільших лих та бід, що залишилися нам від старого капіталістичного суспільства, це повний розрив книги з практикою життя, бо ми мали книги, де все було розписано в найкращому вигляді, і ці книги з більшою часті випадків являли собою найогіднішу, лицемірну брехню, що фальшиво намалювала нам комуністичне суспільство“.

Цю науку лицемір'я і брехні досконало пройшли письменники з табору української контрреволюції. „Тиха сапа“ дворушництво і маскування були основними методами їхньої роботи.

Літературний холуй українського фашизму, активний поборник хвилювизму з часів його виникнення—Досвітній у своєму романі „Кварцит“ дійсно виступає з „теорією“ „карамельного“ мистецтва.

— Хіба ти не видав, — каже один з героїв роману другому—своєї дивацької книжки про цукерки.

— Дурний, ти, Івасю — відповідає другий. — Якби ти заглибився в її сарказм, так зрозумів би, що там так і кидається в очі всякій не слабій на голову людині: „Коли таке, щоб вправляти огріхи головотесів, як це ласкаво робив Гоголь, — писати не можна, так давайте базікати про цукерки, як Піндар про циркачів.“)

„Карамельне“ мистецтво, „кармельну“ літературку радянському читачеві — такий лозунг цих літературних прихвостнів фашизму, „карамельне“ мистецтво, отруєне отрутою зненависті до пролетаріату, до його героїчної творчої роботи.

Виступаючи в літературі наче б то з актуальною тематикою, „розписуючи

все в найкращому вигляді“, ідеологи українського фашизму культивують в літературі образ молодого людини, що носить лише форму комуніста, прикриваючи нею фашистську суть.

Так, Хвильовий присвячує нашій комсомольській молоді оповідання „Майбутні шахтарі“. Зовнішньо, здається, в цьому оповіданні все є. І мобілізація комсомолу в Донбас, і юнгитурмівка, і КІМ на грудях.

Проте — все це лише зовнішнє, наві'язане. Розкриваючи внутрішні почуття позитивного молодого героя-комсомольця Чапчика, розкриваючи його „я“ — Хвильовий доводить, що нічого в цих почуттях немає комсомольського, що Чапчикові, тому „синові лісової України“ чужий, ненависний робітничий Донбас.

Все внутрішнє „я“ комсомольця Чапчика протестує проти роботи в шахті, ненавидить ландшафт робітничого Донбасу, сумує за своїм лісовим краєм:

„ — він помітив, що вони досі не зустріли жодного гайка, в якому можна було б відпочити й почути дзяку прохолоду, помітив, що увесь ландшафт нового краю, м'яляє йому очі: сиротливий степ був далекий і безкінця чужий...“

Але Чапчик „навіки вирішив залишитися чесним, добросовістим і витриманим комсомольцем“.

І він фанатично несе цю комсомольську форму, хоч груди йому переповнює протест проти цієї форми.

У змалюванні цього „внутрішнього“ обличчя комсомольця Хвильовий підносить до трагічного пафосу. Страх Чапчика перед шахтою змалювано з якоюсь в'їдливою злорадністю:

„Тепер бадьорий вигук, на жаль не здібний був підбадьорити Чапчика. Темне провалля, дивилось на нього страшною задимленою порожнечою, й він почув, як йому затримтіли руки, як впало і зупинилось серце, як опустились м'язи, і як невідома досі йому байдужість, почала сторожко, ніжно й обережно обнімати його“.

¹⁾ Ол. Досвітній — „Кварцит“ — ст. 39

Як бачимо, Хвильовому прислужилася вся його майстерність, щоб через актуальну тематику — через найтонші нюанси дворушництва, подати фашистівську трактовку комсомолу.

Щодо цього, то не меншу „вправність“ виявив Гжицький, розробляючи цю ж тему в романі „Захар Вовгура“. Щоб довести зверхність, несуттєвість в характері молодого комуніста рис соціалістичної свідомості — Гжицькому досить перенести з „Чорного озера“ тьотю Грушу і поставити її в ролі спокусниці Єви перед шахтарем-винахідником. Як і слід було чекити, шахтар-комуніст заради цієї тьоті Груші забуває шахту і свій винахід. Шахта, партійні справи, товариші — все це лише нав'язана комуністові форма.

„Праця стала за засіб утечі від суворої дійсності“, — так характеризує ставлення до праці „позитивного“ героя Гжицький.

Користуючись найлицемірнішим способом маскування, ідеологи буржуазії намагаються прищепити нашій молоді ворожі ідеї, вони ж намагалися вплинути на творчо-ідеологічне формування кадрів молодих письменників і поетів.

Проте, молоді письменницькі кадри, що пройшли школу виховання в комсомолі, в робітничому колективі, кадри, що йдуть в соціалістичне життя не пориваючи зв'язків з пролетаріатом, з партією — ці кадри стоять на протилежних творчих позиціях.

Ствердження ідеї соціалізму, ствердження образу нової соціалістичної людини лежить в основі художньої творчості цих кадрів. Звідси — та якісна відмінність образу комсомолу, що маємо ми в творчості комсомольських письменників, у творчості кращих представників радянської літератури.

Тема соціалістичного ставлення до праці, боротьби комсомолу за реконструкцію народного господарства, тема боротьби з класовим ворогом — пронизує всю творчість комсомольських поетів.

Знайшовши кращу свою реалізацію творах Первомайського, Усенка, Гримайла, Крижанівського, вона значне місце посідає і в творчості Шеремета,

Голованівського, Собка, Каляникова, в творчості наймолодших поетів і письменників — Вишневського, Нагнибіди, Торгіна, Муратова, Герасименка, Када, Хазіна та інших, нової фаланги письменників і поетів, що прийшли до літератури з новобудов, шахт, заводів — цих нових вогнищ пролетарської культури.

Героїзм комсомолу при побудові велетнів соціалістичної індустрії — ХТЗ Дніпробуду, став улюбленим мотивом, що його можна знайти майже у кожного поета-комсомольця.

З поезій Собка, Каляникова — проглядає лице молодого робітника, комсомольця, що впевнено стоїть за варстатом, що з любов'ю ставиться до виготовлення кожної деталі.

„Під сонцем
планшайби
блискуче кільце.
Блищить, як розпечений,
кожний варстат.
Це новий цех,
інструментальний цех
Став сьогодні на старт.
Ми сьогодні
веселі.
Ми сьогодні
горді.
Це цех —
не чийсь, а наш.
І сонце на груди нам
вішає орден,
і варстат
вистукують марш“

— це основний у творчості поета Собка мотив, мотив радості соціалістичної праці — що є характернішою рисою нашого молодого покоління.

І це характеристичне — вміння передати Собко. „Балада про точність“, „Мікрон“, — це одні з кращих його поезій, що в них показано гостроту проблеми опанування техніки в нашій країні, показано ту увагу та енергію, що її віддає молодь технічній учбі.

„Тисячну,
соту
Не побачиш оком.
Але рушили
Вчитись юнацькі колони.
І ще
за пару років
робитимем
до мільйонних“.

(Балада про точність)

Цей творчий мажор, повнота сприймання життя характерні і для творчості Каляникова. Виробничий тематиці присвячена більша частина його поезій. Проте, поет уміє показати одну цілеспрямованість і роботи за варстатом, і роботи на колгоспному полі — показуючи це все, як симфонію будівництва і творчу радість буднів.

„Іду...
І радісно мені
І небосхил у далені
синів.
Іду...
Цехи...
Дріжить земля.
І спека праці палить,
Так як же перевищим план
Товаришу метале?
Метал під фрезом:
— Певна річ
б'ємось удвох ми
віч-на-віч.
І нашу пісню донесе
до сивих степових осель
заводу вітер.“

У ставленні до роботи, в сприйманні дійсності, в почуттях молодого робітника Каляник відтіняє риси нової соціалістичної свідомості. Вигляд нового цеху викликає трудове піднесення, енергію.

„Силу свою до варстату неси —
кличе —
і серце
у обіг мотора,
серце юнацьке
на повний
вмикай.

Неповторима у тому в радість
бути найпершим
із перших в бригаді
темп

опановує
власна рука“.

(Заспів)

Щермет у „Тракторобуді“, Сава Голованівський у „Фронтвиках“ оспівують героїзм комсомолу на новобудівлях.

Не лишається не зачепленою і тематика реконструкції сільського господарства. Ще в найраніших поезіях Усенка передано прагнення комсомолу до нового села, мрії сільського комсомольця про роботу на колгоспних ланах.

Ці мрії проніс комсомол — через дим і порох військового комунізму, через труднощі відбудовного періоду. Ідея пе-

ребудови людства, ідея побудови соціалістичного суспільства глибоко усвідомлюється комсомолом, вона конкретизується в новому сприйманні дійсності, в нових рисах класової поведінки.

„Тут би колективи
та пожади ниви,
Тут би колективи
вбрали береги,
Та куди не глянеш
впали чорноземи
Та куди не кинеш,
обриси заграв
Гей, повисли б арки
золоті, надземні,
Трактори б полізли
цілину орат“.
(Передкомунівська)

У таку ліричну наснажену форму вкладає Усенко мрії комсомольця про нове село.

Це не хуторянське замилювання природою неокласиків, це не культ якоїсь „вищої краси“. Поет уміє знайти, вміє подати нову красу, красу будівничих буднів, естетику виробничої праці.

„Віс вітер з того поля
Ще й хвилюється трава
Завтра в полі Комсомолі
Комсомольській жнива.
Гей, сьогодні коло клубу
Грають зорі, ліхтарі,
А на завтра ми полюбим
Комсомольців — косарів.
Не „зажинки“ горільчані,
А гарячі слова —
Підуть кімівські дівчата
За жнивваркою співать“.

(Жнивварські співанки)

Усенко — поет лірик, що серйозно працює над художньою викінченістю кожного твору. — Поезії його завжди стислі і короткі, але наснажені хвилюючим змістом, свіжими образами.

Пафосом нової доби, доби перемоги соціалістичної реконструкції звучать поезії Крижанівського:

„Ростить герої
Нових ланів
Не скраєних
На клапті й межі,
Де вперше слово
— колектив
Збудило
закутки ведмежі,
Де вперше
Здрігнулись поля
Суворим гаслом
— реконструкції

Де вимира старе
Мов тля,
Де виросте нове
у муці... (Далекі друзі)

Так стверджує поет разом з своїм поколінням прихід нового, що несе з собою реконструкція в найдавші кутки Радянського Союзу.

Ще зовсім молодий письменник Гришко в повісті „Така путь“ розробляє тематику колгоспного будівництва. Вже в цій своїй роботі автор показав себе талантовитим письменником, що виступив з свіжою вдумливою трактовкою теми.

У книжці велику увагу приділяє автор комсомолові, показові його боротьби з колгосп.

Образ комсомолки Хими переконливий і правдивий. Шлях зростання Хими від наймички куркуля до борця за справу партії, до голови сільради — то шлях молодого наймита, що його виховав комсомол.

У постаті Хими автор подає ту сільську молодь, що пройшла школу виховання в комсомолі, твердо стоїть на більшовицьких позиціях, певнено веде роботу, доручену партією.

Як бачимо, на основі зовсім інших методичних позицій іде розвиток творчості кращої частини молодих поетів і письменників, „всупереч“ теоретикам з Вапліте.

Наголошення на провідних моментах нашої дійсності, ствердження ідеї соціалізму, шукання шляхів до всебічного показу позитивної людини нашого часу, в найтонших виявах її індивідуальності — такі творчі настанови молоді фаланги комсомольських письменників.

Не вірним було б замовчувати про ті творчі зриви, про непереборені впливи буржуазної спадщини, що позначаються на декому з молодих комсомольських поетів.

Так іноді подається героїзм комсомолу, як офіра, як відмовлення від особистого в ім'я побудови соціалізму. Письменник не бачить героїзму в щоденній роботі, а шукає випадку „надзвичайного“ для прояву цього героїзму.

У творах Собка героїзм комсомолу виявляється обов'язково при таких „над-

звичайних“ умовах — коли „Мороз тридцять три“ (Вірш про роботу), коли зривається з кріплення швелер і робітник підставляє тіло своє щоб зупинити катастрофу („Люди на кроквах“).

З цих же мотивів, з бажання показати героїзм, Каляник у поемі „Перша ніч“ ставить перед молодим шахтарем ділему: „кохання першої ночі“ — чи рятування шахти від вибуху. Після довгих вагань Каляник таки примушує молодого шахтаря залишити свою наречену і бігти рятувати шахту. І шахтар героїчно працює в бригаді, хоч привиди „кохання першої ночі“ переслідують його.

„Від вибухів йде дівоче тепло,
Хапає руки твої,
Нагору тебе закликає плоть
Дикунська згага її.

А м'язи важкі,
І стомлені очі, і згагу, і втому,
І любі образ найближчий покинь
В суворому слові Райкому“.

Чому саме робітничу молодь мусить відмовлятися від кохання, офірувати своїм життям — відомо лише примхливій уяві автора. Любить наша молодь радість життя в її різноманітних виявах, цінує його й не в офіруванні полягає героїзм. Не буде офірою й те, коли за спокій соціалістичних кордонів країна заплатить життям кращих своїх героїв — це буде лише виявом суті нової людини.

Згаданим авторам — треба вміти впіймати це суттєве в людині нашої епохи, не користатися фальшивими, надуманими образами.

У Сави Голованівського, приміром, натрапляємо на абсолютно некритичне засвоєння формалістичної школи. Поет захоплюється звуковою орнаментациєю віршу, не звертаючи увагу на те, що разом з цією звуковою орнаментовкою він протягує з буржуазної літератури ідеологічно-ворожу систему образів. Такий, приміром, образ радянського заводу Голованівський подає в поезії „Василь Найда“:

„Поважно
рухаються крани
Задерши зігнуті носи,
І ятриться
боляча рана

На тлі
вузької полоси...
Підводяться
горбаті стіни,
Обдертих
Виснажених стін
Ніхто
ніколи
не зупине
Заліза з л ю щ и
передзвін,
Ніхто не прийде
і не скаже
Замовкни ідоле,
умри!
І падає додолу сажа
З далекодавньої пори“.

Для „естетствующего“ формаліста цей приклад може й дає прекрасний зразок алітерацій на свистящі звуки, що, мовляв, вдало передають звукову інструментовку, — для нас же цей образ є виявом глибоко-негативного сприймання заводу. Тим серйозніше стоїть для Голованівського завдання — критично ставитися до роботи над образом, бо подібні зриви у нього не поодинокі. Процес роботи в цеху, приміром, передається так:

„Розтоплені дні
через край лило.
І тріскою
Найду
крутило
знову в них.
Якесь божевілля
несло по цехах“.

Здається ми маємо досить підстав, щоб говорити не лише про відсутність логіки в подібній творчості, а й про ідейні зриви. Робота комсомольця Василя Найдю на заводі подана лише в план показу його манії до „вождізму“, комсомольська ж маса виступає лише як матеріал для експериментів Найдю.

Останній віршований роман Голованівського „Фронтовики“ свідчить про більш критичне ставлення автора до опрацювання твору, хоч і в цьому творі Голованівський не позбавився зривів.

Одною з хиб деякого з молодих поетів, що часто роблять твори актуаль-

ної тематики неповноцінними — є відсутність серйозної роботи над формою подачі матеріалу, невміння подавати типові, в його конкретних виявах. Це часто веде до некритичного запозичення форм старої літератури, до фіксаторства.

Це особливо позначається на творчості Шеремета. В поемі „Тракторобуд“, змальовуючи героїв будівництва, автор використовує форму биліни про „богатырів“, що безперечно звучить фальшиво.

„І виходили перед військо ударницьке
бетоня

Кожен із них змаганням горів,
Кожен бригаду з собою вів.
Що першого звати було Марусін,
Другий Місягин — прізвище носив
Найкращими бетонярами були по заслугі“.

Особливу увагу Шереметові треба звернути на поглиблене опрацювання теми, на художню конкретизацію образів. Поверховість, абстрактність часто позбавляє твори Шеремета повнокровності.

Ця ж художня недосконалість, невміння конкретне явище передати через емоційно-наражену художню форму деякого з поетів приводить до вульгаризації дійсності. Іван Гончаренко, приміром, так передає процеси класової боротьби на селі:

„Капіталізм у шию бий,
За горло куркуля
души!“

Зазначені хибі деякого з комсомольських поетів в основному є хибими зросту, хибими недостатнього опанування складної техніки побудови художнього твору. Але в окремих випадках ми маємо і прояви впливу буржуазної літератури.

Поява нових творів — як „Молодість Брата“ Первомайського, нових збірок Усенка, Голованівського свідчить про те, що література комсомольської тематики — поповнюється творами, які ставлять новий художньо-вищий етап.

Ми вже зазначали про те, що комсомол займає таке визначне місце в нашій країні, користується таким до-

вір'ям з боку партії, довір'ям перевіреним і виправданим у практичній роботі, що тема про комсомол не може і не лишається спеціальною темою комсомольських письменників. Образ комсомолу, його конкретизація в умовах будівництва — притягує увагу кращих представників радянської літератури. Забіла присвячує показові комсомолу повість „Тракторобуд“, Копиленко на цю ж тему дає повість „Народжується місто“, Іван Ле в „Інтегралі“, Кузьміч „Крила“ і „Турбіни“, розробляючи широкі полотна виробничого роману, приділяють увагу і показові образу комсомольця.

Нарешті поява останніх великих творів про комсомол, як „Дівчата нашої країни“ Микитенка, „Аванпости“ Кириленка, поданих у плані всебічного показу позитивного молодого героя — свідчать про ту велику увагу, що її віддають радянські письменники комсомолі.

В показові комсомолу письменників приваблюють типові вияви виробничої ролі комсомолу, його героїзм — тому, не дивно, що в багатьох письменників повторюються тематичні варіанти, — велике будівництво — Дніпробуд, колгосп тощо.

Не дивним є і те, що останніми роками художня література збагатилася новими творами, в центрі яких стоїть комсомол на будівництві ХТЗ, Дніпробуду. Бо не можна говорити про велике будівництво не згадавши про комсомол, про ту енергію і запал, з якими працювали комсомольські бригади, комсомольські штурмові батальйони на будівництві. Бригади Марусіна, Місягіна, Жени Ромаяко відомі всьому Союзу. По всьому Союзу йде слава про їх рекорди й темпи.

На весь зріст поставити прекрасний образ нової людини нашого часу, показати наростання соціалістичної свідомості у всій багатогранності її проявів — таке завдання стоїть перед радянською літературою.

„Тракторобуд“ Забіли, „Народжується місто“ Копиленка, „Перешитовку“ Кириленка — можна розглядати лише як спроби подачі позитивного

героя, як шукання шляхів до його всебічного показу.

Тема повісті Забіли — технічні кадри нашої країни, їх участь у будівництві. Ентузіазм будівництва, відданість справі партії групи комсомольців інженерів, ось те, що мовою художніх образів взялася довести авторка. Галя Клинько — центральна постать повісті. Вона мусять собою репрезентувати нашу пролетарську інтелігенцію, інтелігенцію, що зросла в лавах комсомолу, що закінчила радянський ВИШ. Постаті інших комсомольців розроблені слабо, вони взяті в одному плані, в плані роботи на виробництві.

З перших же штрихів у змальовуванні Галі, ми бачимо, як письменниця стає на невірні позиції, роздвоївши, поставивши на двох протилежних полюсах громадські обов'язки Галі і її суто особисті переживання, її індивідуальне життя. Галя сидить і працює над проектом, працює уперто і багато, але що захоплення роботою, ентузіазмом будівництва є прояв якості її характеру — це так і лишається в повісті недоведеним.

Художньо-непереконливо звучать ті сторінки, де авторка намагається довести Галіну „стопроцентну“ відданість справі будівництва. Блідість та примітивність художніх засобів спостерігаємо ми там, де доводиться ця теза. Любов до виробництва, соціалістичне ставлення Галі до праці не доведено, як її органічна якість.

Авторка примушує Галю говорити політичні формули на зразок таких:

„Ти ж знаєш, для мене справді оце все — праця, комсомол, якщо хочеш п'ятирічка, світова революція (ох, не люблю ніякого пафосу, не люблю гучних слів, але що ж, коли це так) — для мене все. І це зрозуміло. Бо як би не це все — не знайшла б я в собі стільки сили, й бадьорості, щоб жити і працювати. Адже ти знаєш, що особисте моє життя невеселе і не можу я його ставити на перший план, бо тоді я давно вже з розпаччю здохла б“.

Як бачимо, любов до праці, п'ятирічки — є тільки наслідок невдалого особистого життя. Повість обтяжена психологічними переживаннями героїні, зв'язаними з побутовим питанням, тоді як для характеристики відданості Галі справі будівництва авторка цієї мотивації не знаходить.

Та й ентузіазм Галі — це не властивість людини, а якась фанатична жертвеність, якеś відмовлення від особистого. Галя навіть у смерті сина знаходить позитивний момент.

Бо тепер їй ніхто не заважатиме працювати.

„В колективі не знаєш особистих почуттів, у колективі забуваєш про них і живеш лише спільними інтересами“

читає об'єктивно ворожу сентенцію з цього приводу авторка. Безперечно, що це невірне, наклепницьке, вороже розуміння колективу і індивідууму. Тов. Косарев так характеризує відношення колективу і індивідууму:

„Ми проти індивідуалізму, але за цілковитий розквіт індивідуальності, ми не старі, скучні люди, ми не підстрижені під один гребінець. У кожного з нас є свої навички. Кожен з нас має свій більшовицький характер, але все це збігається з завданнями нашого класу, — усе це в нерозривному зв'язку з інтересами будівництва соціалістичного суспільства.“

„Отже ми не проти любові, не проти музики, не проти поривань гарно вбратися. Навпаки — ми за все це. Але все це ми підкоряємо завданням нашого класу, бо творимо нове життя, мальовничіше, насиченіше, цікавіше для людини.“

Таке розуміння колективу і індивідуальності мусить бути характерне для комсомольця. Любов до життя, що його активним будівником є кожний індивідум, мусить бути для нього характерною. В повісті ж комсомолец Нежута, робітник-ентузіаст теж показується як людина, що приносить себе в офіру справі будівництва. Нежута тяжко хворий, але згорає на виробництві, і не

йде лікуватися. Для характеристики наводимо таку розмову Галі з Нежутою:

„А що з легенями, гіршає? — Іван засміявся: — Якщо не третя стадія, то близько того. Але це ерунда, поки живий, а як окачурусь, теж мені вже однаково буде. Справа не в мені.“

Звідки у комсомольця така легкість до смерті? І чому обов'язково потрібна офіра? Будувє соціалізм здорове покоління, що цілком природною для нього є любов до нашої героїчної епохи, любов до життя. І не вмирати йдуть вони на будівництво, не офіру несуть прийдешньому, — а віддають свої знання і сили, бо в цьому для них життя, бо це невід'ємна якість нової людини.

Крім екзальтованого до краю жертвеного Нежуги на будівництві Забіла робітничого комсомолу не бачить — того комсомолу, що давав рекордні показники роботи на Тракторобуді, що його героїчний ентузіазм записаний в історію будівництва заводу — велетня.

На комсомольських зборах виведено комсомольців, робітників сірою невизначною масою, яка визначається тільки тим, що неправильно розуміє поставлені на зборах питання, а інженери комсомольці читають їм дидактичні промови.

Цілком правильно заперечуючи ворожі трактовки образу комсомолу, що на перший план висували інтерес молоді до побутових питань, навіязували комсомолові статеву розбещеність і ідейну убогість („Золотий павучок“ Донченка, „Де-факто Кундзіча“ „Гармонія і свинушник“ Тенети), цілком правильно підкреслюючи провідну рису нашої молоді — відданість ідеї соціалізму — авторка, проте, припустилася механістичної трактовки образу комсомольця, відкидаючи все особисте, індивідуальне в поведінці героя.

У творах, подібних до „Тракторобуду“ Забіли, маємо неправильне уявлення про наше будівництво. Невміння органічно-глибоко сприйняти характер і суть соціалістичного будівництва, невміння глибоко відчутти характер переживань героїв цього будівництва змушує деяких авторів ставити своїх ге-

роїв обов'язково в особливій, надзвичайній умові, створювати вигадані, на старій літературщині заварені, образи комсомольців—„жертвенників“. У комсомольця цього обов'язково третя стадія туберкульозу (інакше—якже показати відданість?), комсомолец обов'язково кидає свою молоду дружину в першу ніч (інакше—якже показати героїзм?) і т. д. І виходить все це страшенно фальшиво і комсомольці виходять „псевдоромантичними“ лицарями...

Повість Копиленка „Народжується місто“ стоїть на вищому творчому етапі щодо показу комсомолу.

Для самого Копиленка твір „Народжується місто“ становить вищий творчий етап, що свідчить про перебудову автора. Після „Визволення“—книжки засудженої радянською громадськістю, як наклепницький показ комсомолу, автор робить спробу правильно показати комсомол у плані його позитивної ролі на виробництві. Але тенденції механістичного показу позитивного героя, тенденції односторонньої подачі робітничої молоді ще в цьому творі позначаються.

Комсомольський ударний батальйон тинькарів бореться за закінчення будівництва в термін. Куркульсько-настроєна група веде агітацію проти ударної роботи, проти темпів. Не зважаючи на перешкоди, на шкідництво, комсомольський батальйон кінчає роботу дотерміново.

Краща частина позапартійної молоді, технік—Таня Кааб захоплюється ентузіазмом будівництва, пориває з своєю обивательською родиною і йде до комсомолу.

Художня метода подачі матеріалу, показ типів, розгортання подій,—свідчать про серйозну перебудову письменника, є фактом глибокого усвідомлення важливості взятого завдання.

Після „Визволення“, де подано було викривлені типи комсомольців, де комсомолові нав'язувалося статева розбещеність, Копиленко робить спробу відтворити те, що є для комсомолу типовим і провідним.

Комсомольський батальйон—це не збирище людей, що проголошують по-

літичні формули, автор робить спробу накреслити індивідуальності, подати психологічно-вмотивований образ.

Рая Душа—командир комсомольського батальйону не схема, не портрет—вона подана не механічним додатком до виробничого процесу, її соціалістичне ставлення до праці обгрунтовано. Її виховав комсомольський колектив, вона переконана, що носити звання ударного батальйону—значить давати високі темпи і якість.

І те, що Рая не може заснути перед днем, коли батальйон взявся показати переваги раціоналізованих методів роботи, коли це треба було довести на рекордних цифрах перед усім будівництвом, не нав'язано їй автором. Інакше й бути не може, бо Раю хвилює справа честі її бригади.

Комсомольська бригада—не випадково-з'єднані люди. Товариська любов—глибоке розуміння завдань комсомольця, підтримка товариша—характерне для взаємовідносин комсомольця. Ось Ваня комсомолец, що, відчувши, як хвилюється бригадир за наслідки змагання, заспокоює її:

„Побачиш як я працюватиму сьогодні. Нам треба обов'язково перемогти. А потім штурм комсомольський, молодняцький штурм. Їхав сюди, мені хотілося будувати місто“.

Татарка Маріам горда тим, що бригада саме їй доручила відповідальну, важку роботу.

Копиленко зумів відтінити основне в комсомолі—його провідну роль на виробництві. Проте, в наших умовах, як ніколи і ніде, є повна можливість для розвитку індивідуальності, для зросту людини в творчо-культурному розумінні. Комсомольці Копиленка може й хороші хлопці, але не показано їх культурного зросту. Культуру Копиленко віддає представникові дрібно-буржуазної інтелігенції—Тані Кааб.

Показати молоду людину всебічно—показати її ідейно-культурний зріст—не спромігся Копиленко.

Спроба подати бригадира комсомольської бригади—Раю, як всебічно розвинений образ—так і залишається

спробую. Рая говорить, що вона добре почуває себе в колективі,

„але інколи відкриваються якісь куточки невідомих бажань, і хочеться звичайної ніжності, відчуваєш тоді свою самотність“.

Такі почуття, такі бажання ніжності, не можуть бути чужі молодій дівчині-комсомольці, вони не йдуть у розріз з її колективістичними почуттями. Ці бажання безперечно йдуть лінією прагнення молодої дівчини до любові, бажання мати звичайну теплоту й ніжність, що дає юності любов.

Цей мотив почуття самотності у Раї не йде лінією відчуження від колективу. Для чого ж автор заглиблює цей мотив, надає йому навіть трагічності:

„Осіння вогкість нахолодила Раї плечі, пронизала спину... вона враз здригнулася, різко випрямилась і, рубнувши рукою повітря, не сказала більше жодного слова. Мовчки пішла вперед, мов друга тінь за нею поленталась її самотність“.

Такі нотки трагічності зайві тут. Образ тіні самотності, що плентається за Раєю, звучить фальшиво.

Надзвичайно багато уваги приділяє автор показові інтелігентки Тані Кааб. Проте, Таня своїм манірнічанням, з лівацьким відкиданням родини і любові, з прагненнями до якихось пригод—не є типовий образ радянського інженера. Близькість її до комсомолу, захоплення працею і будівництвом не вмотивовані. Хоч автор і присвятив більшу частину книжки Тані і її переживанням, проте створити тип молодого інтелігента, що приходить до комсомолу, йому не пощастило.

Таня—невдала мішанина панночки, що чекає чогось невідомого, якогось легендарного лицаря і „сто процентної пролетарки“, що для неї праця—все.

Тенденція спрощеної подачі образу нашої молоді, проповідь певного побутового аскетизму, ігноранція висвітлення індивідуальних рис, що визначають героя не як позитивну особу взагалі, а як конкретну індивідуаль-

ність—хиби багатьох творів, присвячених молоді. Забіла в „Тракторобуді“ примушує Галю і Нежуту в ім'я соціалізму відмовлятися від особистого життя“, Кириленко в „Перешихтовці“, Копиленко в повісті „Народжується місто“—право на любов, на переживання зв'язані з молодістю, віддають у концесію представникам молоді, що вийшла з буржуазного середовища. (Ліля в „Перешихтовці“ і Таня Кааб у „Народжується місто“).

Позбавлена повнокровності, багатогранності життєвих прагнень і переживань, постать позитивної людини в багатьох творах радянської літератури виглядає схематично.

Свого часу Маркс і Енгельс, виступаючи проти невірної тенденції в показі революційних вождів, писали так:

„Было бы весьма желательно, чтобы люди, стоявшие во главе партии, движения— до революции ли, в тайных обществах или печати, после нее ли в качестве официальных лиц— были наконец изображены суровыми рембрандтовскими красками во своей жизненной яркости.“

„Все существующие описания не рисуют этих лиц в их реальном виде, а лишь в официальном виде, с куртками на ногах и с ореолом вокруг головы. В этих преображенных рафаэлевских портретах пропадает вся правдивость изображения“.

Цієї життєвої барвистості, правдивої подачі характеру людини, її діяльності в типових умовах часто не висточає в творах про нашу молодь. Письменники часто подають лише одну „офіційну“ сторону поведінки героя, змальовуючи чи то його роль, як героя-ударника на виробництві, чи то як політичного керівника.

Але ж нові умови, що в них зростає і формується будівник соціалізму, породжують і нові форми поведінки, нову мораль, новий побут.

Процес перемоги нової соціалістичної свідомості тим складніший, що людина нашого часу не позбавлена залишків дрібнобуржуазного світогляду. Наростання соціалістичної психології

іде в переможній боротьбі з пережитками старої, дрібновласницької психології.

Отже, показати все це художник може лише тоді, коли образ нової людини буде розкриватися перед читачем не лише в плані її роботи на виробництві, а в різноманітних проявах життя нашої багатогранної дійсності. Бо зріст нашої країни, розквіт соціалістичної культури — є в той же час і зріст і розквіт моральних і ідейних якостей будівника її.

Саме така настанова й лежить в основі кращих творів про молодь, про комсомол.

Комсомольці „Аванпостів“ Кириленка — це не Донченківські Шляхові, що нудяться від безробіття й закохуються в куркулівен. Як найближчий помічник партії виступає комсомол у повісті Кириленка.

З'явився на селі новий тип молодого селянина, борця за колгосп. Цей образ переконливо розкривається в постах Павла Мотори, Варвари, Андрія Миколука. Комсомольці знають, хто класовий ворог, з більшовицькою непримиренністю викривають вони маневри замаскованого куркуля.

У взаємовідносинах комуніста Обушного й комсомольців автор показує те глибоке довіря, ту повагу, що з нею комсомол ставить до свого ідейного керівника — партії.

Поставивши в центрі сюжету боротьбу комсомолу й колгоспного активу села, під керівництвом комуніста Обушного, за вивершення хлібозаготівель, Кириленко зумів показати те величезне ідейне, культурне зрушення, що принесла на село колективізація.

Змінився побут селянина, змінилися одвічні власницькі навички. В родині колгоспника Миколука за обідом обговорюються політичні питання і навіть стара жінка Миколука бере в них участь. Сам Миколук, стайничий колгоспу, поступово позбувається одвічного, власницького поділу речей на „свої“ і „чужі“. З'являється нова радість — радість колективної праці, радість успіху наслідків колективної роботи.

Носієм цього нового, активним його поборником виступає в повісті — ком-

сомол. Постаті комсомольців подані Кириленком не за однаково закреною схемою. Кожний з них має свої, йому лише властиві, риси характеру. Гарячий і нестриманий Павло Матора, веселий, насмішуватий Андрійко, Варвара всі разом вони складають правдиве враження про ту сільську молодь, що під керівництвом партії бореться за колгоспи, що власним прикладом доводить, як треба працювати.

І в „Аванпостах“ і в „Дівчатах нашої країни“ за провідне в характері молоді людини взято її ставлення до класової боротьби, її роль на виробництві. Разом з цим у письменника є цілкомита можливість для висвітлення інших рис характеру героя, для повної подачі його побуту, його навичок.

Комсомольці в п'єсі Микитенка „Дівчата нашої країни“ саме тимі хвилюють глядача, що подані вони не показаному, а як живі, повнокровні люди, що вміють по більшовицькому працювати, цінують свою комсомольську дружбу, вміють відчувати радість епохи, вміють любити.

Будівництво електростанції. Як завжди — життєрадісна, енергійна молодь на передових ділянках будівництва, на найважчій роботі. Комсомольська бригада Шметелюка дає рекордні темпи.

Не відстають і дівчата. Формується перша на будівництві комсомольська бригада дівчат бетонярів.

На цьому тлі розгортає Микитенко події, подає типи комсомольців.

Шметелюк — комсомолец з перевагою позитивних рис, хоч у ньому ще міцно сидять залишки старої психології. Ударництво на виробництві у нього поєднується з любов'ю до жінки з класово-ворожою ідеологією, відданість комсомолові — з нетовариським ставленням до дівчат, що йдуть працювати на бетон.

Цілком правильно автор, поставивши в центрі твору висвітлення героїзму комсомольців на будівництві, поруч з цим розв'язує ряд проблем, що займають певне місце в житті молоді, як любов, дружба, новий побут. Лише в такому плані можливе їх повне, позитивне вирішення.

Ми були свідками невдалого, об'єктивно-шкідливого вирішення побутової проблеми в повістях Резнікова „Прорив“, і Минка „Штурмівці“. Ці твори були побудовані за невірною, механістичною методологією, що призвела авторів до наклепницького показу комсомолу. Будівництво, класова боротьба подавалися цими авторами лише як фон, на якому діють комсомольці, органічно не включаючись у нього.

Риштовання будівництва, цехи, залізниця, все це лише побутовий антураж, серед якого автори показують моральне виродження комсомольців. Складається таке враження, що все життя комсомольця присвячене лише копирсанню в психологічних переживаннях, хуліганських вчинках і розбещеності. І вся ця писанина звалася „виробничою“ повістю.

Комсомольці в цих повістях організовують штурмові батальйони, ударні бригади і. т. д., але в усіх деталях своєї побутової поведінки — це люди, які нічим особливим не відрізняються від пересічного обивателя.

Відпобутових рецептів Минка в „Штурмівцях“, про те, як жінці „примусити“ свого чоловіка любити себе і. т. ін. тхне низько-якісною бульварщиною. Для нас ясно, що в цих творах відбилася модернізовано та ж буржуазна трактовка комсомолу, що ми мали її в таких творах, як „Де-Факто“ Кундзіча, „Золотий Павучок“ Донченка і подібних інших.

У „Дівчатах нашої країни“ маємо нове, цілком правильне, вирішення проблеми показу побуту молоді, цілком правильний показ багатограних інтересів молодого героя нашого часу. Комсомольці подаються не відірвано від їх ролі на виробництві, навпаки робота на виробництві допомагає повніше, конкретніше уявити собі постать героя.

Типи комсомольців подані не статично, вони живуть, зростають на наших очах. У свідомості Шметелюка перебування в комсомольській організації зобов'язує його лише до ударної роботи на виробництві. Все інше — його особиста справа.

Для Маші, для Пронашки характерне глибоке усвідомлення того, що ком-

сомолець мусить боротися за нове, не лише на бетоні, а й у своєму побуті, в ставленні до товаришів, своєму особистому житті.

Шметелюк може охоче посміятися над дівчатами, що перший раз вийшли працювати на бетон, не розмірковуючи над тим, що це може бути на руку класовому ворогові.

Пронашка — боліє за часту комсомолу. Він попереджає дівчат про труднощі роботи, він турбується про те, щоб честь комсомолу була не заплямована. Він говорить Маші:

„Мені було б важко бачити в наших лавах дезертира, хоч би це була дівчина, хоч би ця дівчина була навіть така, як ти, і хоч би я цю дівчину всім своїм комсомольським серцем... любив.“

Маша Шапіга, Пронашка, Шметелюк хлопці і дівчата бетонярі — це наша комсомольська молодь, бадьора і життєрадісна. Кожен з них має свої властивості, свої помилки, але всіх з'єднує усвідомлення звання комсомольця, що зобов'язує до боротьби за соціалістичне суспільство, до боротьби занову людину.

Свідома участь молоді в процесі соціалістичного будівництва, боротьба з пережитками старого, боротьба за нову людину загартовують молодь, привчають підкоряти свої індивідуальні прагнення інтересам колективу.

Пронашка любить Машу, ревнує її до Шметелюка, хвилюється, але там де треба, Пронашка залишається комсомольцем. Почуття ревності не заважає йому разом з Машою боротися за Шметелюка, бо Пронашка переконується, що методом ганьби Шметелюка не перевиховаєш.

„Яка ж це перемога, розтерзати Шметелюка? Не дамо, чуєш? От її я справді ладна розтерзати і я це зроблю. Він побачить, чого варта його красуня. А його — як смієте? Комсомольська група для чого? Бригада для чого? Тільки класти бетон? А виручати хто ж буде. Райком? Ти подумай тільки, а ще групорг“ —

говорить Маша, і Пронашка відчуває,

що він неправий, не ганьбити товариша, а чутливим ставленням, товариською допомогою групи оточити Шметелюка, допомогти йому виправити помилки.

Автор правильно підійшов до показу комсомолу, подаючи колектив не як одноманітну суцільну масу, а накреслюючи окремі типи, подаючи через окремі постаті ідейний і культурний зріст комсомолу.

Радянська молодь живе радісним, багатим життям. Це комсомольське життя зумів показати Микитенко, зумів довести, що право на творчий радісний труд, право на всебічний розвиток своїх індивідуальних здібностей, нарешті право на веселий сміх юності — належить лише нашій радянській молоді.

З теплотою і любов'ю подає автор постаті комсомольців, поетизує їх героїчні будні. Лірична промова Пронашки не є лише вияв його любовних почуттів, це є вияв глибокої поваги до дівчини-товариша, до дівчини кращої з передових.

„Є на нашому будівництві одна прекрасна з усіх поглядів дівчина. І дівчина ця — комсомолка зрозуміло. Я не буду говорити ні про її відданість партії, ні комсомолу, ні про її красу. Я... не зумію про це сказати, та й для чого це мені. Я скажу тільки, що на скільки мені відомо, дехто з наших товаришів, принаймні один, ім'я якого я не назову, з радістю сказав би їй про все це у вічі й може не один раз сказав би, а тисячу разів...“

Постаті комсомольців у п'єсі Микитенка міцно зв'язані з комсомольською дійсністю, через них проглядає багатогранне, життєрадісне лице героїчного комсомолу.

Кращі твори про комсомол, як „Молодість Брата“ Первомайського, Микитенка „Дівчата нашої країни“, „Аванпости“ Кириленка і ін. видатні твори

української радянської літератури — це рішучий удар по намаганнях представників буржуазної літератури подати викривленим лице комсомолу.

Невипадковою вже в житті стала постать комсомольця-орденоносця, героя наших соціалістичних днів, не випадкові постаті молодих дослідників, учених, винахідників, вихованих комсомолом.

І яким блідим, безбарвним видається безплідне життя героїв попередніх епох. Цих розчарованих Печоріних, красномовних Рудіних, нездатних до революційної акції Нежданових, що їх уміли опоетизувати письменники зійшовших класів — у порівнянні з творчим багатим життям нашої епохи.

Подати героя нашої епохи на повний зріст, подати героїчну роботу комсомолу в політвідділах МТС, комсомольця борця за більшовицький колектив, подати молоду людину, що оволоділа техніку, розкрити процес наростання нової соціалістичної психології — завдання, що стоїть і на сьогодні перед радянською літературою з усією гостротою.

Кращі твори радянських письменників уже вклали певну частку в реалізацію цього завдання і це є свідком величезного творчого розквіту радянської літератури.

Хвильовий, Досвідчій, Івченко і інші подібні їм представники українського фашизму, користуючись найтоншими засобами літературного дворушництва, подають і кращих представників пролетаріату лише, як носіїв „комуністичної форми“.

Намагаючись прищепити нашій молоді націоналістичні ворожі пролетаріатові риси і ідеї, намагаючись взяти молодь під свій вплив, вони створювали в своїх творах тип „волевої“ фашистської молодого людини, тип фашистського молодого героя — розгляд цих творів, розкриття суті цього фашистського героя, це вже тема наступного розділу.

Далі буде.

МОЛОДНЯКІВСЬКИЙ ЩОДЕННИК

ЛІТЕРАТУРА

ЛАБОРАТОРІЯ МОЛОДИХ ТАЛАНТІВ

За три роки призову ударників до літератури особливо після історичної постанови ЦК партії від 23 квітня 1932 р. масовий літературний рух набув величезного розмаху. Робітники від варстату взялися до письменницької роботи. Видано сотні книжок робітничого автора. На сторінках нашої літературної преси щоразу з'являються нові й нові імена, що дають свіжу, якісно нову продукцію. Літературну творчість, як частину соціалістичної культури, люблять і цінують мільйони трудящих Радянського Союзу. Це покладає величезну відповідальність на організації, що керують масовим літературним рухом, насамперед на Оргкомітет, профспілки, видавництва.

Мало покликати ударників до літератури, організувати гуртки на виробництві, виявити здібних і навіть надрукувати їхні твори. Треба повсякденно і неспадно піклуватися про їхнє творче зростання. Для цього потрібна ціла система підвищеної виховної роботи аж до літературних університетів включно, що ми вже маємо в Москві та Ленінграді. В Харкові в цій справі зроблено не багато. Створені ще за часів ВУСПУ так званий вечірній літуніверситет, кабінет ударника та студії при будинку літератури, намагалася використати для групової боротьби скрипниківська шкілька на чолі з націоналістичним підлабузником Овчаровим.

Тепер значну роботу з ударниками проводить Оргкомітет через свій масовий сектор, що налагодив широкий інструктаж літгуртків, організував кваліфіковану літконсультацію тощо. Піклування про ростущі робітничі кадри радянської літератури повинно також становити складову частину культосвітньої роботи профспілок. Проте, ці організації й досі не усвідомили своєї відповідальності за цю справу. Так само жодної роботи з робітничим автором не проводили видавництва художньої літератури — ЛІМ, „Молодий більшовик“, „Радянська література“, обмежившись формальним включенням до своїх видавничих планів кількох імен з ударників.

Лише видавництво „Укр. робітник“ становить виняток. Крім своєї видавничої практики, що широко охоплює продукцію робітничих авторів, вид-во згуртувало навколо себе кращі молоді сили з ударників, дбаючи про створення умов для їхнього дальшого ідейного й творчого розвитку. Доказом цього є організований „Укр.

робітником“ кабінет робітничого автора, що його відкриття відбулося 26 січня ц. р.

На відкритті були присутні представники партійних, професійних та громадських організацій, письменники, актив призовників-ударників, літературний комсомол.

— Завдання кабінету робітничого автора, — говорить директор вид-ва т. Голова, відкриваючи урочисті збори, — озброїти пролетарський літературний молодяк марксо-ленінською теорією, допомогти йому опанувати літературну майстерність, організувати передачу творчого досвіду кращих радянських письменників.

Крім роботи, спрямованої на підвищення кваліфікації тих ударників, що вже прийшли до літератури, кабінет ставить собі почесне завдання — виявляти нові сили, ставши лабораторним центром, через який прохолитимуть всі рукописи робітничого автора. Кабінет також видаватиме альмахахи з кращих творів ударників, серію „Творчий досвід“ тощо.

Все це випаєється в людські кваліфіковані, ідейно-міцні кадри. Ми не можемо припустити, щоб справа виховання пролетарської літературної молоді потрепляла як це було, приміром на ХПЗ, до рук членів націоналістичної Вапліге. Оргкомітет СРПУ і вся літературна громадськість, закінчує т. Голова, — повинні допомогти створити міцні кваліфіковані кадри керівників і консультантів для кабінета, притягнути кращих письменників для вивчення ударниками їхнього творчого досвіду.

Секретар Оргкомітету т. Городской у своєму слові підкреслив, що кабінет у своїй практичній діяльності повинен особливо увагу приділити поглибленому ідейному вихованню. Для систематичного піднесення своєї кваліфікації, не обов'язково — каже т. Городской, — щоб товариші всі тридцять днів на місяць були зайняті в кабінеті. Треба привчити їх працювати над собою вдома, читаючи якомога більше книжок. Але не слід забувати, що найбагатша книга — це життя, наша бурхлива радісна дійсність. Отже, не відривати, а кріпити зв'язок нашого робітничого автора з виробництвом, з його партійним і комсомольським осередком, з робітничим колективом.

Щодо методів роботи кабінету, то найкращий з них — це говорити лише правду кожному авторові про його літературні здібності, щоб не збивати товаришів на неправильний шлях. Тим

то керівників і консультантів треба підбирати дуже сумлінно. Для цієї роботи Оргкомітет уже виділив ряд кращих письменників, що організовано передаватимуть свій творчий досвід молодим товаришам.

Кабінетові доведеться також критично проробити все, що досі написано про творчий досвід, де є багато ворожого й наплутаного. Працюючи над підвищенням творчої кваліфікації робітничого автора, кабінет, водночас, повинен готувати кадри керівників літгуртків. Тут потрібна неослабна пильність, щоб до керівництва літгуртками не припускати класово-ворожого елементу.

Взагалі, кабінет у робітничого автора у своїй роботі повинен бути войовничим, непримиреним, по-більшовицькому принципіальним центром, здатним виховати нові кадри пролетарської літератури, які дадуть твори, гідні нашої епохи.

З великою промовою виступив т. Шупак. Він відзначив, що організація кабінету робітничого автора, є одним з виявів глибоких процесів культурної революції в пролетарських масах. Наша література є найпередовіша література в світі. Проте, вона все ж таки відстає від досягнень соціалістичного будівництва. Справжнім письменником нашої епохи може стати лише передовий робітник, насажений глибокою революційною ідейністю, крено зацікавлений і активний учасник у нашому соціалістичному будівництві. Але бути прихильником ідей комуністичної партії ще недостатньо. Треба ці ідеї добре розуміти. Писати, приміром, про Дніпрельстан, не розуміючи всієї складності тих якісних нових зрушень не лише в економіці, а й у свідомості мас, це значить знизити велику революційну ідею.

Отже, без широкої політичної освіти, не може бути письменника-пролетаря, що об'єднує і відтворює думки й прагнення цілого класу. Мало також тільки розбиратися в загальних ідеях. Ідея — це зброя, критерій, щоб правильно розуміти факти. Письменникові треба знати факти, про які він пише, не зовнішньо, а глибоко суттєво, щоб не збиватись на фотографію, натуралізм.

Зрозуміло, що робітничому авторові треба опанувати й літературну технологію, бо без майстерності нема літератури. Вчитися в майстрів, не значить наслідувати їм, а накопичити запаси знань для виявлення свого творчого „я“.

Представник культпропу ЦК КП(б)У т. Ганс відмітив велике позитивне значення організації кабінету робітничого автора для зростання нових пролетарських літературних кадрів. Досі, — говорить т. Ганс, — масовий літературний рух якраз хвибував на брак творчої допомоги від старіших письменників літературним призовникам. Було чимало починань і побажань, що реалізувалися в тій мірі, в якій це треба було відстояти групові інтереси тій чи тій групі.

Треба, щоб найкваліфікованіші письменники й критики, не лише обіцяли, а по справжньому взяли на допомогу новому ростищому поколінню пролетарської літератури.

Ми широко масовий літературний рух і водночас домагаємося випускати менше назв, дру-

кувати лише високо-художні речі. Тут жодного протиріччя нема. Боротьба за високу якість літературної творчості повинна становити основний зміст роботи кабінету.

Про нову соціалістичну якість, що її приносять у літературу молодь, говорить тов. Пронь. Молоді письменники, особливо комсомольці, йдуть у перших лавах у боротьбі за тематику, за інтернаціоналізм, за нове ставлення до праці.

Проте, частина молодих письменників перебувала під впливом буржуазних письменників, націоналістів з Вапліте. Цій частині молоді треба допомогти позбутися націоналістичної зарази, показати творчу нікчемність контрреволюціонерів, усіх тих Ялових, Досвітніх, Вишень, що обплутували довірливих початківців. Боротьба з націоналізмом у творчих питаннях є найбійовіше завдання кабінету робітничого автора.

Т. т. Латохин, Лихолай, Шутов — з літгрупи ХПЗ, вітаючи створення кабінету робітничого автора, зазначали, що ця організація буде більшовицькою школою, яка за допомогою кращих майстрів літератури навчить їх перевтілювати в досконалі художні форми класову боротьбу, учасниками якої вони є.

— До літератури приходять нові люди з заводів, що нерідко пройшли шлях, як от Петько Жданов на „Серп і Молот“, від хулігана до передового ударника, — говорить зав. культвідділу ВУРПС т. Лівшиць. Цим товаришам треба створити товариську творчу атмосферу.

Тов. Лівшиць запевнив, що ВУРПС вживе всіх заходів, щоб забезпечити якнайсприятливіші матеріальні, культурні і побутові умови, потрібні для вирощування нових пролетарських кадрів радянської літератури.

ПИСЬМЕННИКИ І ХУДОЖНИКИ НА КРИВБУДІ

Про Криворізький металургійний велетень, що по своїй величині дорівнює Магнітобудові, мало знають радянські письменники. Коли з Магнітобуду майже не виїздили окремі письменники й літературні бригади, то цього не можна сказати про Кривбуд.

Для радянського письменника тут непочатий край роботи. Сила нових тем, нових вражень. Адаже тут керують роботою кращі більшовики, тут у казані ударної роботи переварюються люди на відданих і свідомих будівників соціалізму.

В плані робіт другої п'ятиріччя Кривбуд стоїть одним із головних будівництв, що мусить бути закінченим у першу чергу. Отже, вже тепер, вся велич цього будівництва вступає в свої великі береги. Закінчено першу домну „Комсомола“, ТЕЦ цех металевих конструкцій, допоміжні виробництва, розливочну. Всіх домен буде шість та конгломератна фабрика для збагачення руд Криворіжжя.

На пропозицію оргкомітету СРПУ, осередок ЛКСМУ письменників відрядив до кривбуду бригаду письменників-комсомольців у складі т. т. Шеремета М., Каляника І., Кучера В. Разом з бригадою письменників виїхали від оргкомітету художників т. т. Горілий, Борисенко Рибальченко, Романов.

За час свого перебування на Кривбуді бригада збирала величезний і цікавий матеріал для своєї творчості. Ще більше збагатили той матеріал: докладне ознайомлення з усіма об'єктами будівництва, знайомство з героями та розмова з керівниками Кривбуду тт. Весніком та Ільдримом. Вони у своїй розмові побажали, щоб радянські письменники частіше бували на Кривбуді, а ще краще, щоб окремі товариші взяли новобудову за об'єкт своєї творчості.

Бригада всю свою роботу провадила в тісному контакті з культпропом криворізького міськпарткому та культпропом парткому будівлі. Бригада збирала великий матеріал про горючню боротьбу робітників біля закінчення першої домни та ТЕЦу. Також даю велику консультацію літературній молоді. Художники зробили 20 портретів кращих ударників та кілька ескізів до майбутніх картин. Письменники провели цитатку конференцію, організували літгурток.

Видано літсторінки в газеті „Темпи вирішають“ та „Червоний гірник“.

На нараді письменників Криворіжжя в редакції газети „Червоний Гірник“ після доповіді тов. Шеремета, деякі товариші з криворізької літгрупи (Юхвід, Олійник, Гурейв) нарочито замовчували свою бездіяльність, замовчували те, що за останній рік зовсім підупав літературний рух на заводах, руднях, бо вони в цьому винні. Своїх помилок ці товариші не скритикували, закидаючи Оргкомітетові СРПУ послаблення масової роботи, зокрема послаблення уваги до літературного Криворіжжя.

Товариші Шеремет, Каланик, Кучер і культпроп міськпарткому т. Бреус дали цілком правильну оцінку і скритикували виступи т.т. з криворізької літгрупи. Тут же накреслено дальший план літературно-масової роботи на Криворіжжі, зокрема, щоб оточити увагою від літературної групи металургійний велетень країни — Кривбуд.

Культпроп міськпарткому і літгрупа просять оргкомітет СРПУ надіслати бригаду письменників на Кривбуд на довший час.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДОНБАС НА ПІДНЕСЕННІ

Після першого з'їзду донбаських письменників і літгуртківців та організації обкому СРП, — літературне життя Донбасу швидко розгортається.

Насамперед, про масовий літрух. З організацією кабінету робітничого автора поживалась робота літгуртків. У кабінеті робітничого автора

організовано жанрові групи, що ними керують визначні письменники Донбасу. Міцно з'єднано групу поетів, яка розгорнула чітку лабораторну роботу.

Кабінет опрацював та розіслав на місця методичні програми, що збудовані на донбаському матеріалі.

Старе троцькістсько-контреволюційне керівництво створювало навколо талановитих поетів і прозаїків атмосферу захалявання, заспокоєння — мовляв, зростати вже не треба. Із рештками цього заспокоєння борються зараз донецькі письменники. Сталінська літгрупа влаштувала обговорення збірки поезій К. Герасименка „Зріст“. Відзначали, що тов. Герасименко, безумовно, талановитий поет, що стоїть в основному на правильному шляху. Але на його творчості позначилася літературщина, певний відрив від життєвої бази, знеслення філософськими проблемами, поданими абстрактно.

Тов. Герасименко з указівками погодився й розповів про те, як він у своїй подальшій творчій практиці переборює ці чужорідні впливи.

Готуються до вечора Ю. Черкаського.

Вийшли з друку такі книжки донбаських письменників:

В. Торін — „Утверждение“ (ЛІМ) роман про підземну газифікацію та нову соціалістичну етику.

П. Безпощадний — „Каменная книга“ („Советская литература“), збірка поезій.

Збірки поезій: Черкаського — „Отвага“, Герасименка — „Зріст“, Фарбера — „Донецкая тетрадь“, Надієна — „Прозорість“ (видав. „ЛІМ“). Чебалін — „На зламі“ (збірка оповідань).

Гр. Стеценко (Горлівка) оформив книгу Н. Ізотова „Моя жизнь и работа“. Це надзвичайно інтересний факт співробітництва робітника-героя з письменником.

До цього ж слід віднести й книжку робітничої авторської бригади (Безпощадний, Ізотов, Стеценко, Чорний) про соціалістичну реконструкцію Горлівки, що її „Укр. Робітник“ двома видав мовами до XVII партз'їзду.

Виходять із друку дві збірки новел донбаських письменників П. Северова „Вдохновение“ та А. Заходяченка „Ешелон“.

Готують до друку нові збірки поезій П. Безпощадний, що підсумовує свою поетичну роботу в газеті „Кочегарка“, Фарбер, Герасименко, Черкаський, Рудь, Лагодзинський.

Зростає і міцніє пролетарська література індустріального Донбасу, що безумовно в найближчому майбутньому дасть твори, гідні нашої доби.

ТЕАТР І МУЗИКА

ВСЕУКРАЇНЬСЬКА ОЛІМПІАДА САМОДІЯЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

У різноманітних формах розвивається мистецька творчість народних мас — молодих і дорослих робітників, колгоспників, червоноармійців, студентів. Об'єднані в гуртки при клубах, палацах культури, будинках колективіста, заводах і шахтах, МТС, вони беруть активну участь на

всіх дільницях соціалістичного будівництва, несучи культуру в маси.

Щоб ще більше активізувати мистецький самодіяльний рух і продемонструвати перед партією та урядом уже здобуті досягнення. ЦК ЛКСМУ, ВУРПС та політсектор НКЗС ухвалили провести восени 1934 р. всеукраїнську олімпіаду самодіяльного мистецтва міста й села. Напередодні всеукраїнської олімпіади на Україні відбуваються районні та обласні олімпіади.

НАУКА

„РАСИ І РАСОВІ ПРОБЛЕМИ“

У Москві при державному антропологічному музеї відкрилася перша в світі науково-популярна виставка „Раси та расові проблеми“.

На величезному конкретному матеріалі вона дає повну картину расових варіацій та викриває буржуазну антропологічну науку, яка ділить людство на „вищі“ й „нижчі“ раси. Вона доводить, що історія людства — це історія боротьби класів, а не рас і що тільки різні економічні та соціальні умови підкорюють одну расу іншій.

На громадському перегляді виставки радянські вчені й представники громадськості відзначили її величезне науково-політичне значення.

СТОЯНКА ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ БІЛЯ ПУШКАРІВ

Після тривалої роботи до Києва повернулася мазенська палеолітична експедиція Всеукраїнської Академії Наук, що мала за завдання систематично дослідити палеоліт північної України.

Учасники експедиції детально вивчили стоянку первісної людини біля села Пушкарі Сіверського району, що має світове наукове значення.

До Києва привезено мало не 100 тис. кремневих та кістяних виробів старовинно-кам'яного віку, багато кісток вимерлих тварин. Серед них мамонта та велетенського носорога.

СТАРОВИННІ ЗНАХІДКИ НА ОДЕЩИНІ

Під час розкопки, що їх провадив одеський музей історії старовини в селі Усатові, виявлено селище яке, існувало 3.500 років тому. Знайдено рештки житлових споруд і різний посуд, кістки тощо.

На південь від селища розкопано дев'ять курганів, де знайдено кремневе знаряддя, рибальські прилади та інші речі.

Розкопани встановлюють давній культурний зв'язок Чорноморського узбережжя з Малою Азією та країнами Середземного моря.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ МУЗЕЙ РЕВОЛЮЦІЇ

За десять років свого існування Всеукраїнський центральний музей Революції зібрав, науково опрацював і впорядкував понад 50 тисяч експонатів з історії більшовизму, пролетарської революції й соціалістичного будівництва.

Цього року музей організував ряд надзвичайно цікавих виставок з історії більшовизму для заводських партшкіл і навчальних комбінатів; виставку до 16-річчя Червоної армії, до юбілею II з'їзду РСДРП, до юбілею I з'їзду КП(б)У тощо. Музей також організував виставку до 10-річчя смерті Леніна й розгорнув наукову роботу до стаціонарної виставки з історії КП(б)У. Новою формою, вперше в СРСР висунутою всеукраїнським музеєм Революції, є організація виставки з питань історії заводів.

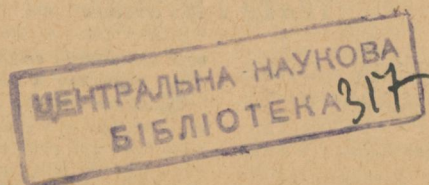
Всеукраїнський музей Революції доводить свою продукцію безпосередньо до мас, на заводи, в клуби, кіна, палади й сади культури, в села військові частини тощо.

Розвиток всеукраїнського музею Революції характеризують такі цифри: 1930 року музей видав 150 щитів, 1931 року — 250, 1932 року — 350. На 1 жовтня 1933 року видано 520 щитів. Виставку музею відвідали понад 500 тисяч осіб.

АРХЕОЛОГІЧНІ РОЗКОПИ В КИЄВІ

Всеукраїнський історичний музей ім. Шевченка вже другий рік провадить археологічні розкопки в Києві на горі Киселівці. Керує розкопками С. С. Магура.

1932 року виявлено важливий науковий матеріал з ранніх часів феодалізму (XI-XIII ст. ст.) та часів розкладу родо-племінного устрою в слов'ян. З розкопів 1932 р. особливу увагу має матеріал, знайдений у глибоких прошарках, речові комплекси які датують V-VI ст. нашої ери і які висвітлюють господарчий лад того часу (досі мало вивчений).



ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ на 1934 рік „МОЛОДНЯК“

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЖУРНАЛ (ОРГАН ЦИ ЛКСМУ)

Виходить за редакцією: М. КОВАЛЬЧУКА, О. КОР-
НІЙЧУКА, Л. ПЕРВОМАЙСЬКОГО (заст. редактора),
А. ПУЛЬСОНА, Г. РАШМІДІЛОВА (відпов. редактор),
П. УСЕНКА.

„МОЛОДНЯК“ знайомить з кращими зразками художньої
літератури радянськ. України, народів СРСР
та творами пролетарських письменників закордону, вису-
ває нові кадри радянських письменників;

„МОЛОДНЯК“ веде боротьбу проти великодержавного
шовінізму та місцевого українського націо-
налізму, як головної небезпеки, і виховує молодь в дусі
ленінського інтернаціоналізму;

„МОЛОДНЯК“ показує досягнення соціалістичн. будівниц-
тва, ударників заводів, колгоспів та РНКА;

„МОЛОДНЯК“ висвітлює найактуальніші питання політич-
ного й культурного життя та комсомоль-
ської роботи;

„МОЛОДНЯК“ знайомить з останніми досягненнями науки
й техніки, допомагає опанувати техніку та
поширити свій загальнокультурний розвиток;

„МОЛОДНЯК“ подає найширшу інформацію з усіх галузей
національно-культурного будівництва, літе-
ратури, театру, кіно, фізкультури;

„МОЛОДНЯК“ виходить 1934 року збільшеним розміром
(8 друк. аркушів номер), ілюстрований
репродукціями з картин кращих художників СРСР.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ УСІ ПОЧТОВІ ФІЛІЇ та ЛИСТОНОШІ.

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА на рік — 24 крб., на 6 міс. — 12 крб., на 3 міс. —
6 крб. Окремий номер — 2 крб.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ ЖУРНАЛА „МОЛОДНЯК“ № 2:

ПРОЗА — А. Авдеєнко — Я люблю, роман; Н. Рибак — Гармати
жерлами на Схід, роман; Д. Косарик — Подруга Лота і Рос-
копф, оповідання; Чан-Гйончу — Гнані люди, оповідання;
ПОЕЗІЇ — І. Маловічна, Александровіча, Каневського, Деріда;
НАРИСИ — М. Гарін — 640 метрів під землею; С. Борзенко —
Точка на карті заводу; СТАТТІ — І. Щербіна — Червона армія
в художній літературі; Н. Розін — На риштованнях п'яти-
річчя; рецензії, пародії, хроніка.